Yargıtay 11. HD E.2023/525 K.2024/4233 (22.05.2024)

Karar metni, Yargıtay Başkanlığı Karar Arama sistemindeki yayımlanmış hâliyle aynen aktarılmıştır; taraf adları kaynakta anonimdir.

11. Hukuk Dairesi 2023/525 E. , 2024/4233 K.

"İçtihat Metni"

MAHKEMESİ : İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 13.Hukuk Dairesi

SAYISI : 2020/1647 Esas, 2022/1854 Karar

HÜKÜM : Esastan ret

İLK DERECE

MAHKEMESİ : İstanbul 12.Asliye Ticaret Mahkemesi

SAYISI : 2014/222 E., 2019/973 K.

Taraflar arasındaki alacak davasından dolayı yapılan yargılama sonunda İlk Derece Mahkemesince davanın kısmen kabulüne karar verilmiştir.

Kararın davacılar vekili tarafından istinaf edilmesi üzerine, Bölge Adliye Mahkemesince başvurunun esastan reddine karar verilmiştir.

Bölge Adliye Mahkemesi kararı davacılar vekili tarafından temyiz edilmekle; kesinlik, süre, temyiz şartı ve diğer usul eksiklikleri yönünden yapılan ön inceleme sonucunda, temyiz dilekçesinin kabulüne karar verildikten ve Tetkik Hâkimi tarafından hazırlanan rapor dinlendikten sonra dosyadaki belgeler incelenip gereği düşünüldü:

I. DAVA

Davacı vekili dava dilekçesinde; müvekkillerinin müteveffa ...'nin mirasçıları olduğunu, müteveffanın ... eşrafından olup 1917 yılında İttihat ve Terraki Cemiyeti tarafından kurulan Osmanlı İtibar-ı Milli Bankası hisse senetleri satın aldığını, ...'nin Osmanlı İtibar-ı Milli Bankasının ... no'lu 10 Osmanlı Liralık, ... no'lu 10 Osmanlı Liralık ve ... no'lu 10 Osmanlı Liralık 3 adet hisse senedini alarak Osmanlı İtibar-ı Milli Bankası'nın ortağı olduğunu, bu hisse senetleri asıllarının kaydileştirilmek üzere 26.12.2012 tarihinde davalı ...Ş Genel Müdürlüğü'ne dilekçe ile teslim edildiğini, müvekkillerinin dedeleri adına pay defterinde kayıtlı başkaca hisselerin olduğunu da bildiklerini, ancak bu hisse senetlerinin müvekkilleri elinde olmadığı için kaydileştirilemediğini, 1917 yılında kurulan Osmanlı İtibar-ı Milli Bankası'nın 1927 yılında çıkarılan İtibari Milli Bankası İmtiyazat ve Muafiyatının Türkiye İş Bankasına Devrine ve Devlete Ait İtibarı Milli Bankası Hisse Senedatının Türkiye İş Bankası Hisse Senedatıyla Mübadelesine Dair 21 Haziran 1927 tarihli 1116 sayılı Kanun ile Türkiye İş Bankası A.Ş'ne devredildiğini, davalı ...Ş'nin 1927 yılındaki devirden sonra İtibar-i Milli Bankasının devlete, hazineye ait 50.000 adet hisse senedini 1116 sayılı Kanun'un 2 nci maddesine göre davalı ... Bankasının 50.000 adet hisse senedi ile değiştirildiğini, ayrıca hazineye tereke yoluyla intikal eden 4 adet Osmanlı İtibar-ı Milli bankası hisse senedini de davalı 4 adet İş Bankası hisse senedi ile değiştirildiğini, fakat sıra ..., ..., ... ve ... v.s adına kayıtlı hisse senetlerini değiştirmeye geldiğinde davalı ..., Osmanlı İtibar-ı Milli bankasının 2 adet 10 Osmanlı Liralık hissesini İş Bankası'nın 1 adet 10 Türk Liralık hisse senedi ile değiştirmek istediklerini, davalı bankanın bu uygulamasının 1116 sayılı Kanaun'un 2 nci maddesinin son cümlesindeki amir hükmüne aykırı olduğunu, ayrıca Anayasanın 10.maddesindeki Kanun Önünde Eşitlik ve 35 inci maddesindeki Temel Özgürlükleri Korumaya Dair Avrupa Sözleşmesi 1 inci Protokolünün 1 inci maddesindeki Mülkiyetin Korunması başlıklı düzenlemelerine ve ayrıca Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin Mülkiyet Hakkının İhlaline ilişkin içtihatlarına da açıkça aykırı olduğunu, ayrıca davalı ...Ş'nin

Osmanlı İtibar-ı Milli bankasını devir aldığı 1927 yılından bu güne kadar ...'nin ne kendisine ne de müvekkili olan mirasçılarına bir kuruş kâr payı ödemediğini, açıklanan nedenlerle; Müteveffa ...'nin Osmanlı İtibar-ı Milli Bankası'nın (Türkiye İş Bankası'nın) hissedarı olup kaç adet kök hissesinin bulunduğunun tespitine, kök hissenin bedeli - bedelsiz sermaye artırımları sonucunda kaç adet hisse yaptığının tespitine, hisse senetlerinin değerinin kaç Türk Lirası olduğunun tespitine, hisse senetlerinin geçmişe dönük ne kadar kâr payı getirdiğinin tespiti ile fazlaya ilişkin dava açma hakkı saklı kalmak üzere 50 TL kâr payı alacağının işleyecek en yüksek banka mevduat faizi ile birlikte davalıdan tahsiline, yargılama giderleri ve vekâlet ücretinin davalıdan tahsiline karar verilmesini talep etmiştir.

II. CEVAP

Davalı vekili cevap dilekçesinde; davaya konu olan her biri 10 TL nominal değerdeki 3 adet hisse senedinin, 1927 tarihinde müvekkili banka ile birleşen ve sermayesi 4.000.000,00 TL olan Osmanlı İtibar-ı Milli bankasına ait hisse senetleri olduğunu, hisse senetlerinin bu gün itibarıyla karşılığının 0,003 adet (A) grubu ve 284,84 adet (C) grubu hisse senedi olduğunu, 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu'nun 13/4 maddesi uyarınca kaydileştirilmemiş olan hisse senetlerinin 31.12.2012 tarihine kadar ibraz edilerek kaydileştirme işleminin yapılması gerektiğinden 26.12.2012 tarihinde davacı vekilinin, müvekkili bankaya başvurarak davaya konu hisse senetlerinin kaydileştirilmesini talep ettiğini, davacı vekilinin bu talebi üzerine her iki banka arasında 29 Haziran 1927 yılında imzalanan Birleşme Sözleşmesi dikkate alınmak suretiyle Osmanlı İtibar-ı Milli Bankası'na ait hisse senetlerinin müvekkili banka hisse senetleri ile değişimi ve kaydileştirilmesinin gerçekleştirildiğini, davacının 1927 yılından beri kâr payı almaları gerektiğine ilişkin iddialarının hukuki dayanağının bulunmadığını savunarak davanın reddini istemiştir.

III. İLK DERECE MAHKEMESİ KARARI

İlk Derece Mahkemesinin yukarıda tarih ve sayısı belirtilen kararı ile bilirkişi raporlarına itibar edilerek davacıların ellerindeki hisse senetlerine ilişkin kendileri veya murislerinin bankanın bedelli veya bedelsiz sermaye artırımına geçmişe dönük olarak katılımlarının olmadığı, ancak davalı bankanın iç kaynaklarından karşılanacak olan sermaye artırımlarından ise ellerindeki hisse sayısınca bu sermaye artırımından faydalanmaları gerektiği ve bu yönde bilirkişiler tarafından yapılan hesaplamaya göre davacıların ellerinde bulunan 3 adet Osmanlı İtibar-ı Milli Bankası hisse senedinin dava tarihi itibariyle davalı ... hisse senedinin karşılığının 0.003 TL nominal bedelli (A) grubu hisse senedine karşılık geldiği ve dava tarihindeki değerinin 49,50 TL ve iç kaynaklardan bedelsiz olarak davacıların kazanmış olduğu, malik oldukları 284,84 TL nominal değerli (C) grubu hisse sahibi olduklarına, bu hisselerinde dava tarihindeki değerlerinin de 1.600,80 TL olduğuna, (A=49,50 TL) ve (B=1.600,80 TL) grubuna ait toplam hisse değerinin ise 1.650,30 TL olduğuna kanaat getirildiği, ödenmeyen kâr paylarına ilişkin talep yönünden ise; kâr payları yönünden 5 yıllık zaman aşımı süresi bulunması cihetiyle dava açılış tarihinden geriye 5 yıllık süre için geçmiş yıllara ait kâr payının davacılar tarafından talep edilebileceği, daha önceki sürelere ilişkin kar payları yönünden ise yasa, Sermaye Piyasası Kanunu ve tedbirleri uyarınca Hazineye aktarıldığından davacılarca talep edilemeyeceği, zaman aşımı süresi dolmayan dava açılış tarihinden geri doğru 5 yıllık süre için ise bilirkişiler tarafından yapılan hesaplamaya göre raporda bu kısma ilişkin olarak 140,69 TL'nin davacılar tarafından kar payı olarak davalıdan talep edilebileceği, ancak davacı taraf başta 50,00 TL olarak talep ettiği bu kalem alacağına ilişkin harç ikmali ile dava değerini artırmamış olduğundan, taleple bağlılık kuralı gereği dava açılışında talep edilen 50,00 TL'ye ilişkin talebin kabulü gerektiği, ayrıca davacı olan ..., ..., ..., ... ve ...'in ...'nin mirasçıları arasında yer almadıkları, bu nedenle de açılan davada taraf sıfatlarının olamayacağı gerekçeleriyle davacılar ..., ..., ..., ... ve ...'in davalarının aktif sıfat yokluğundan reddine, terekesine temsilci atanan ...'nin

terekesini açmış olduğu davasının kısmen kabulü ile ...'nin davalı ...Ş nezdinde 0,003 TL nominal değerli (A) grubu ve 284,84 TL nominal değerli (C) grubu hisselerinin olduğunun tespitine, ...'nin davalı ...Ş nezdinde 0,003 TL nominal değerli (A) grubu hisse senedinin dava tarihi itibariyle değerinin 49,50 TL ve 284,84 TL nominal değerli (C) grubu hisse senetlerinin dava tarihi itibariyle değerinin 1.600,80 TL olmak üzere toplamda (A)+(C) grubu hisse değerinin 1.650,30 TL olduğunun tespitine, ...'nin davalı ...Ş nezdindeki hisselerine ilişkin olarak dava tarihi itibariyle kar payı olarak hesaplanan 140,69 TL'den taleple bağlı kalınarak 50,00 TL'nin dava tarihinden itibaren avans faizi ile davalıdan alınarak davacıya verilmesine, ...'nin davalı ...Ş'ne yönelik diğer tüm taleplerinin ayrı ayrı reddine karar verilmiştir.

IV. İSTİNAF

A. İstinaf Yoluna Başvuranlar

İlk Derece Mahkemesinin yukarıda belirtilen kararına karşı süresi içinde davacılar vekili istinaf başvurusunda bulunmuştur.

B. İstinaf Sebepleri

Davacılar vekili istinaf dilekçesinde özetle; dava dilekçesindeki nedenlerle, ilk derece mahkemesi kararının usul ve yasaya ve evrensel insan haklarına aykırı olduğunu, uyumazlığın, dava konusu 3 adet Osmanlı İtibar-i Milli Bankası hisse senedinin 1927 yılında davalı ...'na devrinden sonra değişiminde 1116 sayılı Kanun'un 2 nci maddesinin ikinci cümlesinin mi uygulanacağı, yoksa 29 Haziran 1927 tarihli devir sözleşmesinin 9'uncu maddesinin mi uygulacağı noktasında toplandığını, 1116 sayılı Kanun'un, iki bankanın yetkililerinin imzaladığı devir sözleşmesinden sonra yürürlüğe girdiğini, 1116 sayılı Kanun'un 2 nci maddesinin emredici bir hüküm olduğunu, emredici hükme aykırı bir sözleşme veya sözleşme maddesi düzenlendiği takdirde yasanın emredici hükmünün uygulanacağını, sözleşme veya sözleşme maddesinin geçersiz olacağını ve uygulanamayacağını, somut delillere rağmen dava konusu hisse senetlerini devir sözleşmesinin 9 uncu maddesine göre hesaplama yaparak hüküm kurduğunu, birleşme bilançolarının davalı bankadan yazı ile istenmesi gerektiğini, hesap bilirkişisinin 29 Haziran 1927 tarihli Devir Sözleşmesi'nin 9 uncu maddesine göre dava konusu hisse senetlerinin yarısı ödenmiştir diyerek hesaplama yapması ve yerel mahkemenin de bu raporu hükme esas alarak hüküm oluşturması sonucunda dava konusu hisse senetlerinin %50 mülkiyetinin kaybedilmekte olduğunu, hesap bilirkişisinin hesaplamasını 1116 sayılı Kanun'un 2 nci maddesinin ikinci cümlesindeki; “İtibari milli bankasınını diğer hisse senedatı ashabının tabi olacakları usul ve şerait aynen caridir.” hükmüne göre hesaplama yapmış olsaydı dava konusu hisse senetleri davalı ...’nın devirden sonra hisse senetleri ile birebir değiştirilmiş gibi işlem yapacak olduğunu ve hisse senetlerinin % 50 mülkiyetinin de kayıp olmayacak olduğunu, dava konusu hisse senetlerinin değerinin bu kadar düşük olması hayatın olağan akışına aykırı olduğunu, ...'nin, 1917 yılında 3 adet hisse için 30 Osmanlı Lirası verdiğini, o tarihteki para biriminin ... olduğunu, yani ...'nin 3 adet hisse senedi için 30 ... vermiş olduğunu, o tarihte 30 ….ının çok değerli olduğunu, hesap bilirkişisinin davaya konu hisse senetlerini bedelli- bedelsiz sermaye artırımlarını ... üzeriden hesaplamış olsaydı hisse senetlerinin değerinin çok daha değerli çıkacağını, İlk Derece Mahkemesinin kısmen kabul kararının düzeltilerek, ...’nin davalı ...Ş. nezdinde 0,006 TL nominal değerli (A) grubu ve 569,68 TL nominal değerli (C) grubu hisseleri olduğunun tespitine karar verilmesini talep etmiştir.

C. Gerekçe ve Sonuç

Bölge Adliye Mahkemesinin yukarıda tarih ve sayısı belirtilen kararı ile mahkemece ihtilafın doğru olarak tanımlandığı, kanunun olaya uygulanmasında ve gerekçede hata edilmediği;

1116 sayılı Kanun'un 2 nci maddesinde ikili bir ayrım öngörüldü, ilk cümlede devletin elindeki hisselere ilişkin değişimin nasıl yapılacağı, ikinci cümlede ise diğer hisse sahiplerinin elindeki hisselere ilişkin düzenleme yapıldığı, ikinci cümlede bir önceki cümleye atıf yapılmadığı, ikinci cümlede diğer hisse sahiplerine ilişkin -devletin değiştireceği hisselerin aksine – özel bir düzenleme getirilmediği, bu durumda o sırada mer'i olan 1926 tarihli eski Türk Ticaret Kanunu hükümlerinin geçerli olması, kanunda da hüküm bulunmaması halinde sözleşme hükümlerine göre ihtilafın çözümlenmesi gerektiği, 1926 tarihli eski Türk Ticaret Kanunu'nda hazine dışında kalan kişiler yönünden onlara da imtiyaz tanıyan ayrıksı bir durumun öngörülmediği, davalı banka ile devredilen banka arasındaki sözleşmede ise değişimin ikiye bir oranında (2 İtibar-ı Milli Bankası hissesi karşılığında 1 Türkiye İş Bankası hissesi) olacağının kararlaştırıldığı, dolayısıyla davacıların ellerindeki 1 adet Osmanlı İtibarı Milli Bankası'na ait senedin davalı bankanın 1 adet hisse senedine denk gelmediği (Emsal-Yargıtay 11.Hukuk Dairesi 2013/15181 Esas 2014/16481 Karar, Yargıtay 11.Hukuk Dairesi 2015/6945 Esas 2016/6218 Karar sayılı ilamları), mahkemece yapılan araştırma ve inceleme ile bilirkişi raporlarının karar vermek için yeterli olduğu, bilirkişi raporları ile birlikte diğer deliller de değerlendirilmek ve gerekçesi de yazılmak suretiyle karar verildiği, ilk derece mahkemesi hüküm ve gerekçesinde davacılar vekilinin istinaf nedenlerinin ayrıntılı olarak karşılandığı, bu durumda yasa ve usule aykırılık bulunmadığı gibi kamu düzenine aykırılık da görülmediği gerekçesiyle miras ortaklığı temsilcisi vekilinin istinaf başvurusunun esastan reddine karar verilmiştir.

V. TEMYİZ

A. Temyiz Yoluna Başvuranlar

Bölge Adliye Mahkemesinin yukarıda belirtilen kararına karşı süresi içinde davacılar vekili temyiz isteminde bulunmuştur.

B. Temyiz Sebepleri

Davacılar vekili temyiz dilekçesinde özetle; dilekçelerindeki ve istinaf başvurusundaki nedenlerle kararın bozulmasını istemiştir.

C. Gerekçe

1. Uyuşmazlık ve Hukuki Nitelendirme

Uyuşmazlık, davalı banka ile devredilen banka arasındaki sözleşme kapsamında davacılar elindeki Osmanlı İtibar-ı Milli Bankası hisse senetlerinin değişiminin ikiye bir oranında mı değerlendirileceği, yoksa 1116 sayılı Kanun'un 2'inci maddesinin son cümlesi kapsamında mı değerlendirileceği hususuna ilişkindir. Dava, müteveffa ....'nin Osmanlı İtibar-ı Milli Bankasının (Türkiye İş Bankası'nın) hissedarı olup kaç adet kök hissesinin bulunduğunun tespitine, kök hissenin bedeli - bedelsiz sermaye artırımları sonucunda kaç adet hisse yaptığının tespitine, hisse senetlerinin değerinin kaç Türk Lirası olduğunun tespitine, hisse senetlerinin geçmişe dönük ne kadar kar payı getirdiğinin tespiti ile fazlaya ilişkin dava açma hakkı saklı kalmak üzere 50 TL kâr payı alacağının işleyecek en yüksek banka mevduat faizi ile birlikte davalıdan tahsili istemine ilişkindir.

2. İlgili Hukuk

1.6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun (6100 sayılı Kanun) 369 uncu maddesinin birinci fıkrası ile 370 ve 371 inci maddeleri.

2.1116 sayılı Kanun.

3. Değerlendirme

1.Bölge Adliye Mahkemelerinin nihai kararlarının bozulması 6100 sayılı Kanun’un 371 inci maddesinde yer alan sebeplerden birinin varlığı hâlinde mümkündür.

2.Temyizen incelenen karar, tarafların karşılıklı iddia ve savunmalarına, dayandıkları belgelere, uyuşmazlığa uygulanması gereken hukuk kuralları ile hukuki ilişkinin nitelendirilmesine, dava şartlarına, yargılama ve ispat kuralları ile kararda belirtilen gerekçelere göre usul ve kanuna uygun olup davacılar vekilince temyiz dilekçesinde ileri sürülen nedenler kararın bozulmasını gerektirecek nitelikte görülmemiştir.

VI. KARAR

Açıklanan sebeplerle;

Temyiz olunan Bölge Adliye Mahkemesi kararının 6100 sayılı Kanun’un 370 inci maddesinin birinci fıkrası uyarınca ONANMASINA,

Aşağıda yazılı temyiz giderinin temyiz edenlere yükletilmesine,

Dosyanın İlk Derece Mahkemesine, kararın bir örneğinin Bölge Adliye Mahkemesine gönderilmesine,

22.05.2024 tarihinde oy birliğiyle karar verildi.